

Novosti iz Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju VSTV-a BiH

Pripremile: Vera Bjelogrić i Šeila Brković-Imamović, Odjel za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata VSTV-a BiH

Kao što smo kratko najavili u prošlom broju *Pravne hronike*, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je od 1. februara 2022. godine započelo realizaciju projekta „EU podrška reformama pravosudnog sistema u BiH“ – IPA 2019, kojeg finansira Evropska unija. Kroz projekat je, između ostalog, nastavljen rad na jačanju odjeljenja za sudsku praksu pri sudovima najviše instance u Bosni i Hercegovini, rad na unapređenju dostupnosti sudskih odluka i stavova sudske prakse profesionalnoj zajednici i javnosti, unapređenju sistema edukacije sudija i tužilaca, te podršci procesu ujednačavanja sudske prakse.

Realizacija projektnih aktivnosti odvija se u skladu sa Sporazumom o saradnji VSTV-a BiH sa sudovima najviše instance u Bosni i Hercegovini^[22], čije je svečano potpisivanje upriličeno 27. aprila 2022. godine u prostorijama VSTV-a BiH. Praćenje realizacije zacrtanih ciljeva Projekta, kao i sve strateške odluke i korektivne mjere, ostvaruju se kroz Tim za koordinaciju projektnih aktivnosti, kojeg čini po jedan predstavnik svake strane potpisnice Sporazuma. Sastanci Tima održavaju se kvartalno, a podršku u implementaciji svih aktivnosti pružaju zaposlenici Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju, te pravni savjetnici zaposleni kroz projekat, tzv. Jedinica za podršku procesu harmonizacije sudske prakse.

Slika 1: Potpisivanje Sporazuma o saradnji VSTV-a sa sudovima najviše instance (IPA 2019)

[22] Apelacioni sud Brčko distrikta BiH, entitetski vrhovni sudovi i Sud Bosne i Hercegovine.

Do sada su u okviru ovog projekta i redovnih aktivnosti VSTV-a i sudova postignuti značajni rezultati na polju objave i harmonizacije sudske prakse. Baza sudskih odluka VSTV-a, koja je početkom prošle godine otvorena za javnost bez pretplate i ikakvih ograničenja, u momentu pisanja ovog priloga sadrži ukupno 18.000 odluka. Poseban akcenat, kada je riječ o ovoj Bazi, stavljen je na objavljivanje odluka od posebnog javnog interesa, te se tako ista redovno ažurira sa svim pravosnažnim odlukama iz predmeta ratnih zločina, korupcije i organizovanog kriminala, diskriminacije i slično. Redovno se ažurira i Baza sudske prakse koja sadrži 4.635 stavova sudske prakse najviših sudova. Sudovi su nastavili i sistematičnu identifikaciju najčešćih razloga za ukidanje i preinačenje sudskih odluka. Provedene analize će se u narednom periodu pretočiti u prijedloge tema za edukaciju sudija i tužilaca, kako bi se sadržaj programa početne obuke i stručnog usavršavanja za 2023. godinu u saradnji s entitetskim centrima za edukaciju i Pravosudnom komisijom Brčko distrikta u ovom dijelu prilagodili stvarnim potrebama nosilaca pravosudne funkcije za stručnim usavršavanjem.

Uskoro se očekuje započinjanje projektnih aktivnosti posvećenih daljem razvoju sadržaja internet stranice OSDE-a i njenim tehničkim unapređenjima, razvoju Mape organizovanog kriminala i korupcije, približavanju prakse Evropskog suda pravde pravosuđu u Bosni i Hercegovini, izradi aplikacije za mobilne telefone za pretragu Baze sudskih odluka, izdavanju publikacija sudske prakse na teme koje su veoma aktuelne za pravosuđe Bosne i Hercegovine i slično.

Navedeni pomaci notirani su i u posljednjem izvještaju Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu^[23]. U izvještaju se, između ostalog, navodi: „Pravosudnom sistemu još uvijek nedostaje transparentnost, ali su vidljiva neka poboljšanja. Dana 5. marta 2021. godine besplatno je za javnost otvorena internetska baza sudskih odluka [...] Poduzeti su dalji koraci na unapređenju harmonizacije sudske prakse. VSTV je 2021. godine, u koordinaciji sa četiri najviše sudske instance, kreirao portal sudske prakse koji omogućava pristup preko 4.070 sudskih stavova i odabranih sudskih odluka.“

Kada je riječ o harmonizaciji sudske prakse, projekat se posebno bavi unapređenjem pravnog statusa i efikasnosti panela za ujednačavanje sudske prakse u građanskim, krivičnim i upravnim stvarima, koji je u izvještaju ponovo identifikovan kao važno, ali neriješeno pitanje, uz konstataciju: „...u konačnici, Bosna i Hercegovina treba uspostaviti pravosudno tijelo koje će osigurati dosljedno tumačenje zakona i harmonizaciju sudske prakse u cijeloj zemlji.“

O modalitetima za unapređenje rada panela za ujednačavanje sudske prakse razgovarano je s predstavnicima Delegacije Evropske unije u BiH, te predstavnicima panel sudova, a razgovor o do sada identifikovanim prijedlozima nastaviće se u decembru ove godine. Neke od inicijativa predložene su od strane sudija s dugogodišnjim iskustvom u radu panela u okviru sastanaka panelâ za ujednačavanje sudske prakse iz krivične, građanske i upravne oblasti, održanih u maju i junu ove godine.

Rad panela za ujednačavanje sudske prakse

Primarna tema sastanka Panela za ujednačavanje sudske prakse iz krivične oblasti, održanog 16. maja 2022. godine, bila je obim i sadržaj prava na prevodenje, koje predstavlja jedan od uslova za ostvarenje prava na pravično suđenje iz člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prema kojem „svako ima pravo da u krivičnom postupku učestvuje na jeziku koji razumije, odnosno pravo da dobije besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu“. U kontekstu migracija i krivičnih djela s međunarodnim elementom ova tema postaje sve važnija za pravosuđe Bosne i Hercegovine, a njen značaj prepoznao je, prije svega, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, koji je pripremio uvodno izlaganje za raspravljanje na Panelu.

[23] Izvještaj za Bosnu i Hercegovinu za 2022. godinu, SWD (2022) 336 final od 12.10.2022. godine.

Slika 2: Učesnici Panela za ujednačavanje sudske prakse iz krivične oblasti

U okviru sastanka predstavljena su iskustva sudova, kao i argumentacija za određena razmišljanja i praksu, a razgovarano je i o načinu na koji se ovo pravo tumači u presudama Evropskog suda za ljudska prava, te Direktivi Evropskog parlamenta i Vijeća Evropske unije o pravu na tumačenje i prevođenje u krivičnim postupcima. Na osnovu zaključka Panela, nadležnim tijelima je upućena inicijativa za određene izmjene relevantnih odredbi zakonâ o krivičnom postupku koji regulišu obim i sadržaj ovog prava u Bosni i Hercegovini. Inicijativu pravosudne zajednice preliminarno je podržalo Ministarstvo pravde Republike Srpske, te će biti interesantno pratiti aktivnost zakonodavnih tijela po ovom pitanju.

Sastanak Panela za ujednačavanje sudske prakse iz upravne oblasti održan je 23. maja 2022. godine, a na istom je razgovarano o potrebi za izmjenama i dopunama zakonâ o upravnim sporovima na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Slika 3: Učesnici Panela za ujednačavanje sudske prakse iz upravne oblasti

Predstavnici sudova najviše instance razmijenili su mišljenja i razgovarali o ranije upućenim inicijativama ministarstvima pravde o izmjenama i dopunama pomenutih zakona. Nakon usaglašavanja stavova, VSTV je u ime Panela za ujednačavanje sudske prakse iz upravne oblasti uputio nadležnim Ministarstvima pravde inicijative za Izmjene i dopune Zakona o upravnom sporu Republike Srpske i Izmjene i dopune Zakona o upravnom sporu Federacije Bosne i Hercegovine. Prijedlozi zakonodavnih izmjena se, između ostalog, tiču funkcionalne nadležnosti sudova, odlaganja izvršenja osporenog upravnog akta, odlučivanja suda po tužbama u upravnim sporovima i slično.

Panel za ujednačavanje sudske prakse iz građanske oblasti održan je 9. juna 2022. godine, a diskusija se prije svega fokusirala na „usaglašavanje stavova u vezi utvrđivanja pravične novčane naknade za pojedine vidove nematerijalne štete“.

O ovom važnom pitanju se razgovaralo i ranije na panelima za ujednačavanje sudske prakse, a tokom ukupno osam (8) sastanaka usaglašeni su orijentacioni kriteriji za 6 vidova nematerijalne štete, dok su 3 vida i nakon posljednjeg sastanka ostala neusaglašena. Radi se o orijentacionim kriterijima za naknadu štete za duševnu bol zbog smanjenja životne aktivnosti, duševnu bol zbog naruženosti i duševnu bol zbog teškog invaliditeta bliske osobe.

Napredna obuka disciplinskih komisija VSTV-a

Od brojnih drugih aktivnosti koje su provedene u okviru Odjela od izdanja posljednjeg broja časopisa do danas posebno izdvajamo da je u organizaciji VSTV-a BiH 20. i 21. septembra 2022. godine održana dvodnevna napredna obuka disciplinskih komisija VSTV-a BiH, članova VSTV-a i lica s rezervnih lista. Tokom obuke održana su predavanja o najčešćim prekršajima s kojima se disciplinske komisije susreću i o kojima donose odluke. Razmatrani su međunarodni standardi u ovoj oblasti izneseni kroz odluke Evropskog suda za ljudska prava, te način prikupljanja i analize dokaza u postupcima protiv sudija i tužilaca u BiH. Također su razmatrani i primjeri novije disciplinske prakse, kao i trendovi u izricanju mjera.

Slika 4: Učesnici napredne obuke „Disciplinski postupak i praksa“

Drugog dana obuke održan je i okrugli sto na kojem je predsjednica disciplinske komisije u Republici Srbiji, sutkinja Milevka Milenković, predstavila iskustva vođenja disciplinskih postupaka protiv sudija iz te zemlje, a koja su razmjenjena s kolegama iz Bosne i Hercegovine. Na kraju, predstavnik delegacije Evropske unije iznio je nalaze iz posljednje *Peer Review* misije Evropske unije o disciplinskim postupcima u BiH, dok je predstavnica BIRN-a u Bosni i Hercegovini učesnicima obuke predstavila način na koji javnost i mediji vide rad disciplinskih organa VSTV-a. Obuka je upriličena u Hotelu Monti na Igmanu uz podršku USAID-ovog Projekta „Pravosuđe protiv korupcije“.